

Lauri Tarasti, ministeri

Lausunto HE 190/2024 vp

13.3.2025

Perustuslakivaliokunnalle

Hallituksen esitystä laiksi ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain 10 §:n muuttamisesta on valmisteltu kahdessa parlamentaarisessa työryhmässä: ensin pääministeri Sanna Marinin hallituksen aikana (HE 254/2022 vp) ja sitten nyt esillä olevaa lakiesitystä varten pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti. Olen ollut asiantuntijajäsenenä molemmissa työryhmissä. Näkemyksiäni on niissä voitu ottaa huomioon.

Nyt esillä oleva HE 190/2024 vp on asiallisesti kirjoitettu ja hyvin perusteltu. Minulla on siitä kolme kommenttia, kaksi yleistä asiaa ja yksi yksityiskohtainen ehdotus.

1. Olen kahdessa opaskirjassani ”Vaaliehdokkaiden ja puolueiden rahoitusopas” (Edita 2010) ja ”Kunnallisvaaliehdokkaiden ja puolueyhdistysten vaalirahoitusopas” (Edita 2012) todennut, että vaali- ja puoluerahoituksen avoimuutta ja sidonnaisuuksien selvittämistä ei voida toteuttaa vain lainsäädännöllä, vaan kysymyksessä on myös moraalista. Voidaan käyttää bulvaaneja, jakaa tukia useisiin lähteisiin, tulkita talkootyötä ja tavanomaista järjestötoimintaa. Mutta moraaliin voidaan vaikuttaa lainsäädännöllä, josta juuri nyt on kysymys.

Vaali- ja puoluerahoitussäännökset on syytä pitää ajan tasalla, mistä tämä hallituksen esitys on hyvänä esimerkkinä.

2. Kun ehdokkaan vaalirahoituksesta annetussa laissa ja puoluelaissa on useita rajasummia, joista nyt tärkein on se, että erikseen on ilmoitettava kukin yksittäinen tukia ja sen antaja, jos tuen arvo on kuntavaaleissa vähintään 800 euroa. Nämä summat ovat kiinteitä, minkä vuoksi niissä ei oteta huomioon inflaation vaikutusta summien reaaliseen arvoon.

Mainittu kuntavaalien raja-arvo oli vuoden 2000 laissa 1700 euroa. Se alennettiin vuonna 2008 1000 euroon ja sitten nykyisessä vuoden 2009 laissa 800 euroon. Nyt esillä olevan lakiehdotuksen 6 §:n 3 momentin mukaan aluevaaleissa ja kuntavaaleissa tehdään yhteinen vaalirahoitusilmoitus, jossa erikseen ilmoitettavan tuen osalta noudatetaan, mitä kuntavaaleista säädetään eli 800 euroa. Jos se käytettäisiin erikseen, olisi summa siten 400 euroa kummissakin vaaleissa.

Käsitykseni mukaan jossain vaiheessa näiden lakien rahasummia on inflaation vuoksi tarkasteltava. Siitä ei kuitenkaan nyt ole kysymys.

3. Ehdokkaan vaalirahoituksesta lakiesityksessä on keskenään ristiriitaisuutta. 6 §:n viimeisen eli 3 momentin mukaan alue- ja kuntavaalien yhteisessä vaalirahoitusilmoituksessa erikseen ilmoitettavan tuen osalta noudatetaan, mitä kuntavaaleista ehdotetun 6 a §:n 1 momentissa säädetään eli tuen rajana on 800 euroa. Kuitenkin 6 a §:n 1 momentin mukaan tuo raja-arvo on kuntavaaleissa 800 ja muissa vaaleissa kuten aluevaaleissa 1500 euroa.

Lisäksi 6 a §:n 4 momentin (perusteluissa virheellisesti 3 momentti) mukaan lainan määrästä ja sen myöntäjästä luottolaitosten ulkopuolella on ilmoitettava kuntavaaleissa, jos tuki on vähintään 800 ja muissa vaaleissa kuten aluevaaleissa 1500 euroa. Perustelujen mukaan tarkoituksena on ollut, että tuen raja-arvot ovat samat lainoissa ja muissa tuissa. Näin ei siis ilmeisesti ole.

Tämän ristiriitaisuuden poistamiseksi esitän, että 6 §:n viimeiseen momenttiin lisätään sanat **”ja aluevaaleissa”**. Samalla poistuu edellä kohdassa 2 mainitsemani 400 euroa koskeva kommentti.

Esitykseni mukaan 6 §:n 3 momentti kuuluisi: **”Ilmoitusvelvollinen, joka on ollut ehdokkaana samanaikaisesti sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa, tekee yhden ilmoituksen, jossa on tiedot molempien vaalien vaalirahoituksesta. Tällaisessa ilmoituksessa erikseen ilmoitettavan tuen osalta noudatetaan, mitä 6 a §:n 1 momentissa säädetään kuntavaaleista ja aluevaaleista.”**

Muutoin kannatan lakiesityksen hyväksyistä.